

Jaarverslag
2023

Samen voor een mooi en duurzaam Overijssel

natuur en milieu  overijssel

**Al 50 jaar zetten
wij ons in voor een
mooi en duurzaam
Overijssel**



Voorwoord

2023, hoop en perspectief op verandering!

Beste lezer, welkom bij het jaarverslag 2023 van Natuur en Milieu Overijssel. Het is voor het eerst dat ik mij via deze weg tot u mag richten. In september ben ik begonnen als directeur-bestuurder van deze mooie organisatie en heb ik het stokje overgenomen van mijn voorganger Matthijs Nijboer.

Het was in veel facetten een bijzonder jaar, niet alleen voor mij persoonlijk. Een jaar waarin wereldwijd warmterecords werden verbroken, het in Nederland zowel het natste als het warmste jaar ooit was, en waar weersextremen in de wereld elkaar steeds sneller opvolgden.

De urgentie van klimaatverandering én biodiversiteitsverlies wordt steeds vaker in de praktijk gevoeld.

We gaan komend jaar ook zien wat het effect van de politieke verschuivingen op de strategie van onze organisatie zal zijn. Het zal op sommige vlakken weerbarstiger worden, maar tegelijkertijd ook steeds belangrijker dat we veranderingen teweegbrengen. De uitdagingen waarmee onze provincie wordt geconfronteerd, vereisen voortdurende inspanningen en samenwerking op alle niveaus. Vanuit Natuur en Milieu Overijssel zullen we ons daarvoor blijven inzetten.



Andrea Kuiper-Vos
Directeur bestuurder

Voor de organisatie was 2023 ook een bijzonder jaar. Niet alleen een nieuwe directeur, maar ook een verhuizing naar een nieuw kantoor in het historische centrum van Zwolle. Tegelijkertijd mochten we ook ons 50-jarig jubileum vieren. Dat hebben we vooral gedaan met onze blik op vooruit. Wat leeft er bij inwoners in de provincie? Wat kunnen wij doen om ideeën en initiatieven, die gericht zijn op verduurzamen en vergroenen, verder te helpen?

De betrokkenheid en bevologenheid van mijn collega's, de leden van de Raad van Toezicht, de vele vrijwilligers en lokale groepen en organisaties waar we mee samenwerken zorgen voor hoop en perspectief op verandering. We hebben ook afgelopen jaar laten zien dat we door samen te werken concrete bijdragen kunnen leveren aan het oplossen van de klimaat- en biodiversiteitscrisis.

Dat geeft ons energie voor de komende jaren. Ik wil graag mijn oprechte dank uitspreken aan eenieder die zich inzet voor een duurzame en natuurrijke provincie Overijssel. Samen kunnen we het verschil maken, zodat het ook voor toekomstige generaties een fijne plek is om te wonen.

Hartelijke groet,

Andrea Kuiper



Reünie van ons 50-jarig bestaan



Ons nieuwe pand - Aan de stadsmuur te Zwolle

Inhoudsopgave

Voorwoord **3**

2023, hoop en perspectief op verandering! 3

Van activiteit tot impact **6**

Zoveel mogelijk zaadjes planten! 7

Educatie 8

Klimaat 10

Biodiversiteit 13

Circulaire economie 16

Steun van Nationale Postcode Loterij 21

Ureninzet 22

Bestuursverslag 2023 **24**

Algemene informatie 25

Risico's en onzekerheden 29

Financieel beleid en financiële resultaten 32

Raad van Toezicht en directie 35

Maatschappelijke impact vergroten en zichtbaar maken 39

Natuur en Milieu Overijssel in 2024 42

Raad van Toezicht **44**

Functies en nevenfuncties 45

Verslag Raad van Toezicht 46

Bijlages **49**

Rooster van afreden 50

Impactcijfers voorgaande Jaren 51



Van activiteit tot impact

Zoveel mogelijk zaadjes planten!

In 2023 waren wij weer getuige van de enorme, inspirerende kracht van de groene beweging in Overijssel. Het blijft belangrijk dat we zoveel mogelijk mensen meekrijgen in die beweging richting een mooie en duurzame provincie voor nu en in de toekomst. Het begint vaak met het planten van een enkel zaadje. Door er voldoende tijd en aandacht aan te schenken kan het uitgroeien tot iets krachtigs wat zelfstandig groeit en bloeit en zich vermenigvuldigt.

Waar wij trots op zijn

Natuur en Milieu Overijssel werkt aan drie centrale kernthema's, te weten klimaat, biodiversiteit en circulaire economie. Het thema educatie is de verbindende factor tussen alle

drie. Er zijn in 2023 een aantal mooie successen geboekt bij de lopende themaprojecten. Zo deden er 6.200 kinderen mee aan de [Smikkelweken](#), een record met dank aan Jong Leren Eten Overijssel en de JOGG-gemeenten.

De Groene Lopers in Overijssel wonnen de [Gouden Zwaluw](#). Dit is een prijs voor het realiseren van doorlopende verbindingen tussen stad en platteland voor mens, dier en plant. Binnen WaardeRing lanceerden we een tweedehands Pop-up store in het centrum van Zwolle waaraan tien onderwijsinstellingen en honderden studenten meewerkten.

En door de [samenwerking met RTV](#)



Gezonde smikkelweken - gemeente Hardenberg

[Oost](#) voor het programma Buitenkans zijn een aantal van onze projecten mooi in de spotlight gezet!

En we doen méér. Nieuwsgierig? Blader dan snel verder!



Educatie

Goede duurzaamheidseducatie leidt tot bewuste en betrokken inwoners. Daar geloven we in bij Natuur en Milieu Overijssel! Je kunt niet vroeg genoeg beginnen met groene educatie. We hebben daarom een fris, inspirerend en eigentijds aanbod aan educatieve projecten en materialen: niet alleen voor het basisonderwijs, maar voor alle leeftijden. Wij organiseren elk jaar voor zo'n 20.000 kinderen en jongeren verschillende educatieve projecten, materialen en lesprogramma's over natuur, duurzaamheid, energie, voedsel en water.

Wij geven leraren handvaten

De plek waar ons educatieve aanbod samenkomt is de website

en het platform **NME Overijssel**. Centraal staan hier de verschillende educatieprojecten en -materialen. Op maat gemaakt voor de thema's grondstoffenkringloop, energie, natuur, voedsel en water. We werken hierin samen met het onderwijs en de NME-centra. Daarnaast zijn de waterschappen, gemeenten, provincie Overijssel, terreinbeheerders, lokale vrijwilligersgroepen en onze eigen vrijwilligers belangrijke samenwerkingspartners. Verschillende gemeenten in Overijssel zijn aangesloten bij ons NME-netwerk, in 2023 sloot Wierden zich aan als zevende gemeente.

Scholen en BSO's uit deze gemeenten kunnen dankzij een bijdrage van hun gemeente het hele jaar door

kosteloos gebruik maken van ons NME-aanbod. In 2023 maakten in totaal zo'n vierhonderd scholen gebruik van ons educatiemateriaal.

Wij maken leerlingen toekomstbewust

Hoe leer je basisscholieren meer over duurzame energie? Hoe breng je duurzame streekproducten aan de man? En hoe ziet de circulaire wijk van de toekomst eruit? Zomaar een greep uit de vraagstukken waar de leerlingen die meededen aan **Adviseurs van de Toekomst** zich afgelopen jaar in vastbeten. De leerlingen vormden een adviesbureau en gingen aan de slag met een echte opdracht voor een echte opdrachtgever. Ook dit jaar konden de scholen weer kiezen

uit een viertal thema's: Ruimte voor de Vecht, Gezond & Duurzaam Voedsel, Circulaire Economie en Nieuwe Energie Overijssel. Aan het eind van het schooljaar presenteerden zij hun adviezen op het eindevenement in het provinciehuis.

Wij inspireren om te zorgen voor jezelf én de natuur

Met ons **Jong Leren Eten** programma richten we ons op kinderen en jongeren met vragen als: Waar komt ons voedsel vandaan? En hoe maak je daarin bewuste keuzes? Centraal hierbij staat: gezond voor jezelf (je eigen lijf) én gezond voor de aarde (de leverancier). We bereiken hiermee jaarlijks 18.000 kinderen, via ons uitgebreide netwerk van basisscholen, middelbare scholen, kinderopvang en MBO's. In 2023 deden 70 BSO locaties en 16 scholen mee aan de **Gezonde Smikkelweken**.

Tijdens de Gezonde Smikkelweken ontdekken kinderen op een speelse manier gezonde en duurzame voeding, door middel van spelletjes, proeven en zelf koken, van courgettecake tot bietenpizza's. Bij BSO De Beestenboel in Schuinesloot, Gemeente Hardenberg, gingen kinderen deze zomer op groente-ontdekkingstocht. De start van de Gezonde Smikkelweken werd hier officieel ingeluid door Alwin te Rietstap, wethouder gezondheid van de Gemeente Hardenberg.





Klimaat

Lange periodes van droogte, hogere temperaturen en extreme regenval: de gevolgen van het veranderende klimaat zijn voelbaar. Om onszelf en de natuur om ons heen tegen extreem weer te beschermen, moet onze leefomgeving met het klimaat mee veranderen. Bij Natuur en Milieu Overijssel werken we samen met overheden, inwoners en ondernemers om stad en land voor te bereiden op klimaatveranderingen.

Wij vergroenen samen steden

Gelukkig zijn er tal van maatregelen die we kunnen treffen om het stedelijk en landelijk gebied klimaatbestendig te maken. Zo zorgt vergroening bijvoorbeeld voor verkoeling. In de

stad stimuleren we daarom inwoners en ondernemers om hun terrein te vergroenen. Om onze leefomgeving voor te bereiden op droogte of extreme wateroverlast is goed watermanagement van belang. Daarom werken we samen met onze partners van [Climate Campus](#) en [Ruimte voor de Vecht](#) aan een klimaatrobuuste IJssel-Vechtdelta en Vechtdal.

Wij ondersteunen lokale initiatieven

Natuurlijk willen we Overijssel niet alleen klimaatbestendig, maar ook klimaatneutraal maken! De beweging van onderop staat daarbij voor ons centraal. We helpen bewoners om zich te organiseren en samen op

grotere schaal duurzame energie op te wekken of juist te besparen. Deze [lokale energie-initiatieven](#) hebben een belangrijke rol in de energietransitie. Behalve dat ze projecten realiseren die bijdragen aan de energiedoelstelling, zorgen lokale initiatieven ook voor draagvlak voor de energietransitie, onder andere omdat bewoners kunnen meeprofiteren. Daarnaast dragen deze initiatieven bij aan de lokale economie.

In 2023 zijn er negen initiatieven bijgekomen, wat de teller in heel Overijssel al op 113 zet! Natuur en Milieu Overijssel helpt deze initiatieven om hun projecten te realiseren door ze te helpen professionaliseren, kennis te delen en hen te helpen financiering te vinden voor hun energieprojecten.

Wij staan samen aan de start

Is er in een dorp nog geen lokaal energie-initiatief actief, maar staat er wel een energieproject op de planning? Dan kunnen wij helpen een energie-initiatief op te starten. Zoals bijvoorbeeld in de Lutte: hier hielpen we in 2023 bij de ontwikkeling van een windpark in de buurt van de grensovergang de Poppe in de Lutte. Onze opdracht: zorg dat 50% van het project in handen komt van bewoners van de Lutte. Hierdoor wordt Lokaal Eigendom gecreëerd en vergroten we de zeggenschap door de bewoners. En ook belangrijk: de bewoners profiteren van de opbrengst.





Totale impact

Activiteit

- Klimaat-initiatieven helpen opstarten
- Bestaande initiatieven ondersteunen
- Adviezen geven aan lokale initiatieven en Kennisbijeenkomsten organiseren
- Input geven op beleid overheden

Output

- **16** initiatieven helpen opstarten
- **116** lokale initiatieven ondersteuning geboden
- **146** adviezen gegeven aan lokale en regionale organisaties
- **28** kennisbijeenkomsten georganiseerd voor **568** deelnemers
- Bij **30** beleidsontwikkeltrajecten input gegeven
- In **17** multistakeholder netwerken actief

Effect

- Initiatieven hebben meer continuïteit
- Kennis bij initiatieven en overheden is toegenomen
- Bij bewoners (en de jeugd) is meer kennis over klimaatverandering en de maatregelen (handelingsperspectief).
- Overheden ontwikkelen visies en beleid op klimaatadaptatie

Doel

- Initiatieven kunnen duurzame klimaatprojecten realiseren
- Overheden initiëren zelf duurzaam klimaatbeleid
- Meer daadkrachtige initiatieven van organisaties en bewoners die bijdragen aan klimaatadaptatie.
- Overheden voeren klimaatadaptatiebeleid uit



Biodiversiteit

We willen het landschap en de natuur in Nederland beschermen en ontwikkelen om de biodiversiteit te herstellen. Hiervoor ondersteunen we initiatieven van burgers en bedrijven die zich inzetten voor meer biodiversiteit in de eigen omgeving. Van boerenbedrijven tot aan bewonersinitiatieven, van stad tot aan platteland; Op elk niveau ervaren we een verlies aan soorten en dat moeten we omkeren: naar winst. Biodiversiteit is niet alleen nodig voor landschap, milieu en natuur, maar ook voor een gezonde, en rendabele landbouw op de lange termijn.

Tegelijk groeit bij het publiek het bewustzijn dat een goede balans noodzakelijk is. Biodiversiteit is een keten waarin elke schakel even

belangrijk is voor de stevigheid. Biodiversiteit is voor ons ook nadrukkelijk onderdeel van de andere thema's en natuurlijk van onze educatieve activiteiten.

Wij zoeken samen ruimte voor de natuur

Binnen het project Salland Loont zoeken we naar een nieuwe vorm van landbouw waarbij natuur, landschap en biodiversiteit daadwerkelijk onderdeel kunnen worden van de bedrijfsvoering van melkveebedrijven. De dertig deelnemende boeren hebben op hun perceel ruimte gemaakt voor landschapselementen die de biodiversiteit verhogen. Vrijwilligers monitoren op deze percelen de boerenlandvogels, dagvlinders en

nectarplanten. Het project Salland Loont is goed voor de biodiversiteit en natuur, maar ook het dialoog met inwoners van het gebied blijkt heel waardevol. "Boeren" en "burgers" gaan in Salland-Noord via Salland Loont met elkaar in gesprek over natuurbeheer in agrarisch gebied.

De energietransitie werkt als motor voor gebiedsontwikkeling met landschappelijke kwaliteit! Hoe? Door groene ontwerpprincipes mee te nemen in de Regionale Energiestrategie. Landschap Overijssel (LO), Overijssels Particulier Grondbezit (OPG) en Natuur en Milieu Overijssel (Natuur en Milieu Overijssel) hebben deze groene ontwerpprincipes vastgelegd in de 'Wegwijzer Energie in het Overijsselse Landschap'.

Wij verzamelen kennis

Natuur en Milieu Overijssel heeft in 2023 voedselbos-initiatieven op weg geholpen met onze kennisbank voedselbossen. Daarin is veel informatie op een rij gezet met voornamelijk verwijzingen naar bestaande sites en documenten, waarmee initiatieven een zet in de juiste richting kregen.

Wij slaan handen ineen met koplopers

Natuur en Milieu Overijssel nodigt inwoners, bedrijven en verenigingen uit om klimaatactief te zijn en ook zelf maatregelen te nemen. Dat kan op relatief eenvoudige manieren, zoals het afkoppelen van regenwater. Om huishoudens te stimuleren is, naast het beschikbaar stellen van subsidie, de rol van regenwaterambassadeurs bedacht.

Deze ambassadeurs koppelen hun huis af van het riool of leggen een groen dak aan. Vervolgens sporen ze hun burens en naasten aan om hun voorbeeld te volgen. Door het regenwater af te koppelen, verdwijnt het niet meer in het riool, maar loopt het de tuin in of wordt verzameld in regentonnen en wadi's. Dat is nodig om de gevolgen van de klimaatverandering ook bij mensen thuis en in de straat op te kunnen vangen. Met het water uit de regenton kan de tuin worden besproeid en door het te laten infiltreren is de grond minder droog.



Totale impact



Activiteit

- Natuurinitiatieven helpen opstarten
- Lokale organisaties en bewoners(groepen) ondersteunen
- Organiseren van kennisbijeenkomsten en netwerken
- Input geven op beleid overheden

Output

- **11** initiatieven helpen opstarten
- **797** organisaties en bewoners(groepen) ondersteund
- **68** kennisbijeenkomsten georganiseerd voor **8.664** deelnemers
- **90** adviezen gegeven aan lokale en regionale organisaties
- **150** adviezen gegeven aan bewoners
- In **18** multistakeholder netwerken geparticipeerd
- Bij **116** beleidsontwikkeltrajecten advies gegeven

Effect

- Bij bewoners meer kennis over en draagvlak voor natuur en landschap
- Meer kennis en handelingsperspectief bij initiatieven, bedrijven en organisaties
- Overheden ontwikkelen beleid dat biodiversiteit beschermt en bevordert

Doel

- Meer daadkrachtige initiatieven van bedrijven, organisaties en bewoners
- De biodiversiteit bevorderen
- Overheden initiëren een duurzaam natuurbeleid



Circulaire Economie

Bij Natuur en Milieu Overijssel zetten we ons in op een circulaire economie; Een economie waar gebruikte spullen niet worden afgedankt, maar bijvoorbeeld worden hergebruikt, gerepareerd of opgeknapt. Natuur en Milieu Overijssel werkt aan een circulaire economie door lokale initiatieven te ondersteunen en te initiëren, regionale partijen met elkaar te verbinden en bewustwording te creëren bij consumenten en producenten.

Wij zetten koplopers in de schijnwerpers

In de transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie zitten we in Nederland op dit moment in een tussenfase,

een “recycle-economie”. Een circulaire economie vraagt een gedragsverandering richting het delen, repareren, opknappen en simpelweg waarderen van producten. Om hoogwaardiger hergebruik te realiseren creëren we een beweging van onderop, samen met inwoners/consumenten én lokale bedrijven.

Bij circulaire projecten kun je denken aan initiatieven die lokale voedselkringen opzetten, aan het oprichten van gedeelde wormenhotels, of aan initiatieven die gericht zijn op afvalpreventie en recycling. Deze voorbeelden dienen als model voor andere individuen en gemeenschappen die zelf ook circulaire stappen willen zetten. Daarom zetten we met de

[Kringlogoprijs](#) het leukste, mooiste of innovatiefste burgerinitiatief extra in de spotlights tijdens de Week van de Circulaire Economie.

Wij zoeken naar netwerken

Lokale bedrijven, onderwijs en sociaal-maatschappelijke organisaties zijn verenigd in het circulaire ambachtsnetwerk [WaardeRing](#), met Natuur en Milieu Overijssel als netwerkcoördinator. Het netwerk van 65 partners zet zich in voor een circulaire én inclusieve economie door materialen uit te wisselen, onderzoek te doen en participatie te bevorderen. In 2023 hebben Leerlingen van Thorbecke, TalentStad, De Twijn en de Ambelt en cliënten van Frion [12.500kg aan materialen](#) van de kringloop verwerkt.

Door deze materialen te sorteren en demonteren kunnen deze hergebruikt worden.

We geven kennis door

De successen bij WaardeRing houden we niet voor onszelf, we zetten ons sterk in op [kennisdeling](#). Er is veel vraag uit het hele land: naar voorbeelden en advies. 'Iedereen was unaniem aangenaam verrast en geïnspireerd over wat ze hebben gehoord en gezien. Jullie enthousiasme en praktische adviezen zijn goed blijven hangen', aldus gemeenteraad Lelystad, die nu bezig is met het realiseren van een Circulair Ambachtscentrum.

We brengen circulariteit ook onder de aandacht via ons educatie aanbod vanuit het NME netwerk en [Adviseurs van de Toekomst](#). Ook hebben wij samen met dertien Europese partners een game opgezet binnen het

Europese Horizon 2020 project 'Allthings. bioPRO'. De game MissionBiohero brengt de bio-economie onder de aandacht en is al [getest door leerlingen van Carolus Clusius College](#). Daarnaast kan de circulaire opgave goed gecombineerd worden met anderen opgaven. Deze integrale gedachte is tot uiting gekomen in het project [Recyclaat in de Openbare Ruimte](#). Recyclaat, een moeilijk te recyclen kunststof, wordt nog onvoldoende afgenomen. Het doel van het project was dan ook om gemeenten te interesseren voor mogelijke circulaire oplossingen. Recyclaat is in dit project verwerkt tot bloembakken die samen met buurtbewoners in Zwolle zijn neergezet en beplant.





Totale impact

Activiteit

- Bijeenbrengen regionale stakeholders in netwerk
- Circulaire ondernemers en/of initiatieven helpen bij behalen resultaten en eigen doelstellingen
- Input leveren bij beleidsvorming overheden

Output

- Aan **5** multistakeholder netwerken over circulaire economie deelgenomen
- **20** kennisbijeenkomst georganiseerd voor **370** deelnemers
- **26** adviezen aan lokale en regionale organisaties gegeven
- Met **65** koploperbedrijven op samengewerkt
- Bij **30** beleidsontwikkeltrajecten over circulaire economie input gegeven

Effect

- Ketenpartners zijn samen aan de slag in korte ketens
- Meer ondernemers en/of initiatieven kunnen business c.q. project realiseren
- Overheden en bedrijven krijgen meer kennis over een circulaire economie en passen deze toe

Doel

- Grondstoffen gaan zo min mogelijk verloren
- Meer bewustzijn over circulaire economie vergroten

Impactcijfers 2023

Bereik



55

aangesloten
groepen



10.616

bezoekers aan de
163 georganiseerde
activiteiten



35.043

personen bereikt in
communicatie

Versterken maatschappelijk middenveld



947

adviezen gegeven
aan lokale en regionale
organisaties en burgers



49

multistakeholder
netwerken waarvan
11 als aanjager



60

lokale initiatieven
helpen opstarten

Verduurzamen bedrijven



9

adviezen gegeven
aan bedrijven



80

duurzame
koploperbedrijven
samengewerkt



99

bedrijven toegang
gegeven tot multi-
stakeholder netwerk

Verduurzamen overheidsbeleid



73

adviezen uitgebracht
in beleidsontwikkelings
trajecten



26

concrete
plannen voor
beleidsuitvoering

Bereikcijfers 2023

Website

Natuur en Milieu Overijssel

 **35.043 bezoekers**
website

Websites

Projecten

 **29.038 bezoekers**
Websites

Sociale media

Natuur en Milieu Overijssel

 **1.389 volgers**
Facebook

 **1.869 volgers**
Twitter

 **2.075 volgers**
Linkedin

 **1.368 volgers**
Instagram

 **59 abonnees**
Youtube

Sociale media

Projecten

 **4.214 volgers**
Facebook

 **355 volgers**
Twitter

 **685 volgers**
Linkedin

 **528 volgers**
Instagram

Nieuwsbrief

Natuur en Milieu Overijssel

2.616 abonnees
Nieuwsbrief

Nieuwsbrieven

Projecten

5.431 abonnees
Nieuwsbrief

In de pers

272 berichten
in de pers

Steun van de Nationale Postcode Loterij

Vorig jaar kon het project Boer&Buur met Natuur van start gaan, dankzij een extra bijdrage van de Nationale Postcode Loterij.

De Natuur en Milieufederaties mogen al meer dan 25 jaar rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij.

De vaste jaarlijkse bijdrage van 2,25 miljoen euro maakt het mogelijk dat wij ons samen met ruim 1.200 lokale initiatieven kunnen blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies. De impact die we hiermee realiseren, was niet mogelijk geweest zonder deze hulp. Wij zijn de Nationale Postcode Loterij en alle deelnemers dan ook heel dankbaar voor hun bijdrage.

Annie van de Pas, directeur van de Natuur en Milieufederaties: "De bijdrage van de Loterij is al ruim 25 jaar een fundament voor de realisatie van

vele mooie lokale projecten in de twaalf provincies en zorgt ook voor een belangrijke impuls voor landelijke projecten zoals Energietuinen en Plan Boom. Het is fantastisch dat we, dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij, in heel Nederland extra meters kunnen maken."

Extra schenkingen

Naast de jaarlijkse bijdrage kunnen we een beroep doen op een extra schenking van de loterij voor bijzondere projecten, zodat we belangrijke stappen kunnen maken richting een klimaatbestendige, natuurinclusieve en circulaire samenleving. De projecten Plan Boom en Energietuinen zijn hier voorbeelden van. Projecten die we zonder deze extra bijdrage niet hadden kunnen uitvoeren. Een relatief nieuw project dat we vorig jaar gestart zijn met hulp van de loterij is Boer&Buur



Mark van Stokkom voor Herenboeren Nederland

met Natuur. In iedere provincie gaan twee coalities aan de slag, die groene boeren en actieve burens bij elkaar brengen. Door dit netwerk krachtig bij te staan, werken we aan meer biodiversiteit, een beter klimaat, circulair grondstofgebruik en gezonde en diervriendelijke voeding.

Oftewel: een toekomstbestendige landbouw.



De totale ureninzet in 2023 is vrijwel gelijk aan die van 2022. De verdeling in ureninzet in 2023 over de inhoudelijke SDG doelen is te zien in [figuur 1](#). De ureninzet voor het programma biodiversiteit (*SDG 15*) toegenomen (zie figuur), net als vorig jaar. Dit programma kon onder meer groeien door de toenemende inzet voor het **Provinciaal Programma Landelijk Gebied**

De vertegenwoordiging van natuur is uitgebreid naar de gebiedstafels in Noord-West Overijssel en Noord-Oost Twente. Ook is de inzet op de **Natura 2000-opgave** langs de IJsseluitwaarden toegenomen. De relatieve ureninzet voor Klimaat (*SDG 7*) is gelijk gebleven.

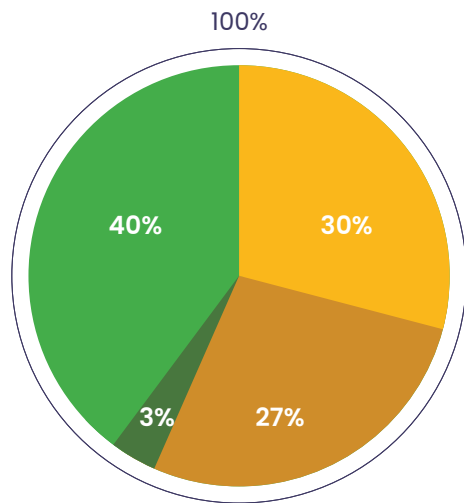
In de programma's Circulaire Economie (*SDG 12*) en Klimaatadaptatie (*SDG 13*) zijn minder uren gemaakt dan in 2022, mede door de afronding van activiteiten rondom kunststoffen in samenwerking met **Dutch Circular Polymer Valley** (*SDG 12*) en de afronding van **Valuta voor Veen** projecten (*SDG 13*) in 2022.

De verdeling in ureninzet over de procesmatige SDG's is te zien in [figuur 2](#). Net als in 2022 is het samenwerken aan duurzame ontwikkeling (*SDG 17*) qua ureninzet het grootst en wederom gegroeid ten opzichte van het jaar ervoor. Onder andere het werk voor de **Participatiecoalitie**, bijvoorbeeld rondom collectief verduurzamen, heeft sterk aan deze groei bijgedragen. Deze sterke groei en extra projecten hebben

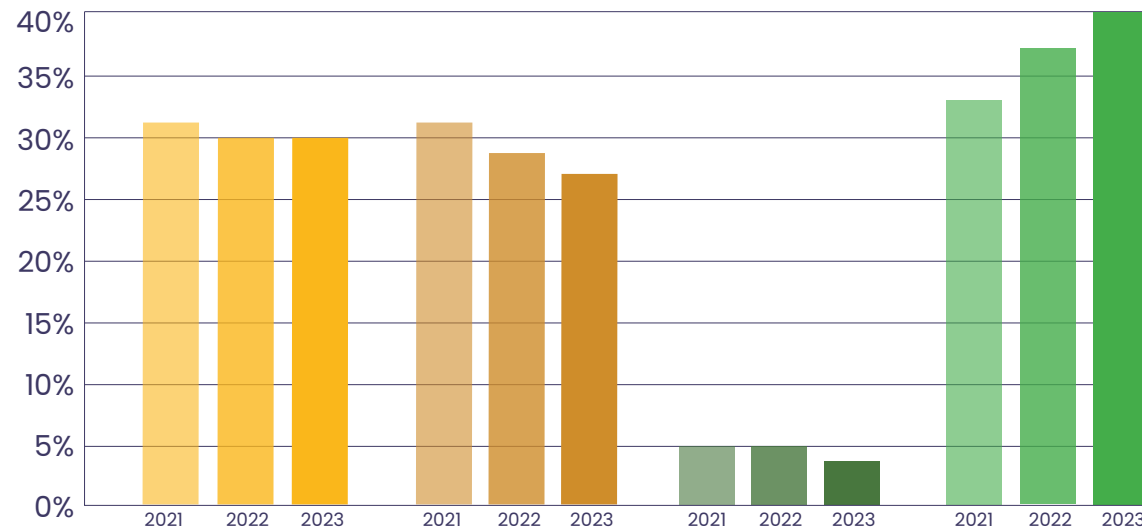
ervoor gezorgd dat de ureninzet op Duurzame Steden en Dorpen (*SDG 11*) is afgenomen. Deze verminderde ureninzet is verspreid over verschillende projecten. Zo is er bij de **Energietuin Wijhe** in 2022 een piek in ureninzet geweest en is na afronding van het woningbouwonderzoek en vertraging van realisatie van het landgoed de rol van Natuur en Milieu Overijssel kleiner geworden.

Tot slot is ook de ureninzet op procesdoel Educatie (*SDG 4*) iets afgenomen. Er zijn in 2022 meer uren besteed aan bijvoorbeeld het **NME-netwerk** en **GSO**. Ook zijn er in 2022 grote projecten afgerond, zoals het **Europese project European Climate Change Curriculum**.

Inhouddoelen

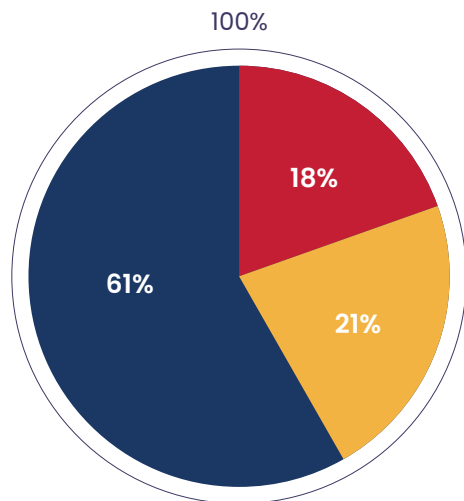


7 Duurzame energie **12** Circulaire economie **13** Klimaat adaptatie **15** Biodiversiteit

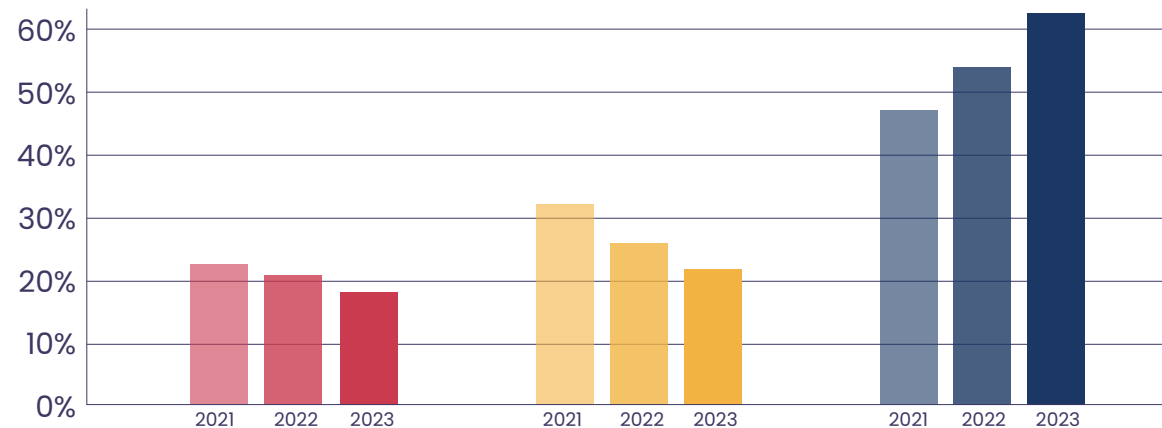


Figuur 1: Staafdiagram over onze ureninzet van de SDG inhouddoelen in 2021 t/m 2023

Procesdoelen



4 Educatie **11** Duurzame steden en dorpen **17** Duurzame ontwikkeling



Figuur 2: Staafdiagram over onze ureninzet van de SDG procesdoelen in 2021 t/m 2023



Bestuursverslag 2023

Algemene informatie

Statutaire naam:

Stichting Natuur en Milieu Overijssel

Vestigingsplaats:

Zwolle

Rechtsvorm:

Stichting

Doelstelling

De stichting heeft ten doel de bevordering van behoud, herstel en ontwikkeling van natuur, landschap en milieu, alles in de meest ruime zin, in het bijzonder in de provincie Overijssel.

De stichting heeft geen winstoogmerk.

Missie

Samen met overheden, bedrijven en inwoners werkt Natuur en Milieu

Overijssel aan een mooi en duurzaam Overijssel. Een provincie waar we duurzaam wonen en werken, zodat inwoners van Overijssel nu en later kunnen genieten van een gezonde en groene leefomgeving.

Visie

1. Samen kunnen we meer

Wij zijn ervan overtuigd dat we alleen onze doelen kunnen bereiken samen met anderen. Wij willen de partij zijn in het netwerk waarmee je samenwerkt, die partijen bij elkaar brengt, ook partijen die niet gewoon zijn om met elkaar samen te werken. Uit onze impactmetingen van de afgelopen jaren blijkt dat deze functie sterk gewaardeerd wordt. Wij zetten zowel in op professionalisering van de burgerbeweging (door training,

coaching en ondersteuning van vrijwilligers), als op begeleiding van ondernemers en overheden om hen te helpen bijdragen aan het succes van de burgerbeweging.

2. Tussen straat en staat

Op al onze thema's zijn er grote veranderingen te verwachten. Dit brengt onzekerheid bij veel inwoners met zich mee. Natuur en Milieu Overijssel kan een belangrijke rol spelen bij de brug slaan tussen overheid en bewoners door in onze boodschappen feitelijk te zijn. We zien het als belangrijke opgave om mensen mee te krijgen in te stappen naar een mooi en duurzaam Overijssel. We proberen bruggen te slaan tussen overheden en bewoners. We zijn wars van polarisatie en zoeken juist de samenwerking.

Omgekeerd vertalen we ook de signalen die leven in de samenleving terug naar de overheid.

Wij kijken hierbij verder dan alleen naar onze natuurlijke achterban, en dus ook naar relevante signalen uit andere delen van de samenleving. We willen namelijk dat iedereen de overgang naar een duurzamer Overijssel mee kan maken. Onze rol tussen “staat” en “straat” komt ook terug in onze activiteiten voor kinderen en jongeren. We willen hen bewust maken van het belang van duurzaamheid en natuur door vernieuwende educatieve activiteiten.

3. Aan de slag

Uiteindelijk gaat het erom dat bewoners, bedrijven en overheden aan de slag gaan met duurzaamheid. We willen hen een handelingsperspectief bieden om zelf een duurzame toekomst vorm te geven. We doen dit door

de uitvoeringskracht van duurzame initiatieven te versterken. We werken hierbij vanuit een onafhankelijk, ondogmatisch en vernieuwend perspectief. We willen ontwikkelingen niet van bewoners, bedrijven of overheden overnemen, maar vooral hen de gelegenheid geven om zich in te zetten voor een duurzaam Overijssel. We kijken hierbij ook naar goede en vernieuwende voorbeelden op andere plekken en vertalen die door naar Overijssel.

Natuur en Milieu Overijssel werkt aan drie centrale kernthema's, te weten **Klimaat, Biodiversiteit** en **Circulaire economie**. De kernkwaliteit van onze organisatie is het aanjagen, faciliteren en verbinden van mensen en organisaties op die thema's.

Klimaat: We zijn in Overijssel dé partner voor bewonersgroepen die zelf aan de slag gaan met de energietransitie.

Deze positie willen we behouden en door ontwikkelen. Ook willen wij ons nadrukkelijk inzetten als behartiger van de belangen van deze groepen. We willen dat zij zich onderdeel voelen van de beweging waar wij voor staan en omgekeerd. Binnen de energietransitie zetten we ons in voor integraliteit en een eerlijke verdeling van de lusten en lasten. Dit betekent:

Integraliteit: oplossingen moeten zoveel mogelijk bijdragen aan andere opgaven en in samenhang worden gebracht. Zo moet bijvoorbeeld bij het aardgasvrij maken van een wijk ook gekeken worden naar de kansen voor klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Eerlijke verdeling lusten en lasten: iedereen moet kunnen meedoen en delen in de lusten van de energietransitie. Dit is met de energiecrisis ten gevolge van de oorlog in Oekraïne zeer actueel geworden.

Bij **Biodiversiteit** gaat het ons ook om het beleefbaar maken en houden van groen. Voor ons is het essentieel dat elke Overijsselaar groen kan ervaren. Dit draagt bij aan de gezondheid, sociaal- emotionele ontwikkeling en het welzijn van volwassenen en kinderen. Bovendien draagt dit bij aan het draagvlak voor natuur. In 2023 zijn we onder andere volop aan de slag geweest met het vergroenen van schoolpleinen. Het gaat ook over het herstellen en behouden van biodiversiteit. In 2023 hebben we ons wederom intensief bezig gehouden met de N2000 opgave in de IJsseluitewaarden en het provinciaal programma landelijk gebied.

Circulaire economie: het sluiten van kringlopen is fundamenteel als we op termijn een leefbare wereld willen houden. Dit betekent dat we werken aan een afvalvrije samenleving; een samenleving waarin het behoud van de waarde van grondstoffen en

materialen centraal staat. Nederland heeft de ambitie om in 2050 100% circulair te zijn. Natuur en Milieu Overijssel wil hier graag aan bijdragen door te focussen op de schakel tussen consument en producent en te kijken hoe we bestaande lokale initiatieven kunnen verbinden en vergroten.

Een belangrijke uitdaging is om circulaire producten voor een grote groep mensen beschikbaar te maken. In 2023 heeft WaardeRing een verdere doorontwikkeling gemaakt met als hoogtepunt een tweedehands Pop-up store in het centrum van Zwolle waaraan tien onderwijsinstellingen en honderden studenten meegewerkt hebben.







Risico's en onzekerheden

Natuur en Milieu Overijssel is dé organisatie die gaat voor duurzaamheid in Overijssel. Hierbij staat niet scherpslijperij op de inhoud centraal, maar gaat het om de richting. We stimuleren anderen om in beweging te komen. Dit maakt dat Natuur en Milieu Overijssel onafhankelijk wil zijn van overheden. Daardoor is Natuur en Milieu Overijssel tegelijkertijd ook kwetsbaar op het gebied van financiering.

Een belangrijk aandachtspunt is de gunfactor voor Natuur en Milieu Overijssel bij bijvoorbeeld het toekennen van subsidies of ander maatschappelijk geld. De stichting heeft niet een positie op basis waarvan zij structureel kan rekenen op financiering. Natuur en Milieu

Overijssel heeft echter laten zien in de afgelopen jaren dat zij ondanks deze onzekerheid goed in staat is haar missie uit te dragen en haar positie in het maatschappelijk middenveld te behouden. Door dit gegeven ligt er bij de medewerkers een druk om steeds voldoende alert te zijn op kansen en mogelijkheden om (project)subsidies te benutten en draagvlak te laten zijn voor het uitvoeren van de doelstelling. Belangrijk hierbij is dat de stichting voldoende duidelijk kan maken wat haar impact is en daarmee het belang van haar bestaan kan onderbouwen.

Om bovengenoemde risico's te verminderen doet de stichting er alles aan om in haar uitingen blijf te geven van de meerwaarde die de stichting heeft door haar impact

zichtbaar te maken. Tegelijkertijd probeert zij met een gezond financieel beleid en regelmatige verslaglegging en verantwoording risico's tijdig in beeld te krijgen en waar nodig extra inspanningen te leveren om deze te doen afnemen.

Om haar impact te meten doet de stichting jaarlijks een impactmeting onder belangrijke stakeholders. Ook in het zoeken naar draagvlak doet de stichting haar best om haar netwerkpartners en belangrijke doelgroepen te bevragen over de richting waarin zij zich beweegt. Belangrijke motivator is om het samen te doen met inwoners van de provincie. Door en voor inwoners.

Het risicomanagement is vast onderdeel van de overleggen tussen

bestuur en Raad van Toezicht, waarin risico's worden besproken en de maatregelen die de stichting neemt om deze risico's te verminderen.

Doelrealisatie

De stichting heeft als uitgangspunt de doelstelling te bereiken door op verschillende manieren aan duurzaamheid te werken. Door bewustwording bij diverse doelgroepen, ondersteuning van (lokale) initiatieven en zelf initiëren van projecten die bijdragen aan een duurzame samenleving (mooi en duurzaam Overijssel). Zij gaat daarbij uit van de kracht van de samenleving. Onze grondhouding is dat we willen samenwerken. Naast klimaat als hoofdthema is er ook een verschuiving in aandacht voor leefstijl.

Daarbij wil de stichting ook juist door middel van educatie van onderop de bewustwording activeren. Was de stichting van oudsher vooral

een groene club die zich op natuur en milieu richtte, nu zien we een verschuiving ontstaan naar sociale duurzaamheid. Door het fysieke en sociale te verbinden proberen we om zoveel mogelijk mensen mee te krijgen in de beweging naar een duurzaam Overijssel. Om te monitoren of we deze doelstellingen ook beter gaan realiseren is het van groot belang op projectniveau te meten wat de impact is van wat we doen.





**“we zijn ervan overtuigd
dat we onze doelen alleen
maar kunnen bereiken
samen met anderen.”**



Financieel beleid en financiële resultaten

Voor het programma **Jong Leren Eten** hebben we in aansluiting op een vierjarige subsidie een verlenging van opnieuw drie jaar gekregen van €450.000,- voor 2022 tot en met 2024. Dit programma wordt betaald door het ministerie van Economische Zaken en het ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Voor het programma **Nieuwe Energie Overijssel** hebben we in 2023 een subsidie ontvangen van €200.000,-. Dit programma loopt nog een klein stukje door in 2024 en we zijn op zoek om onze inzet op de energietransitie te continueren.

Verder zijn er langlopende afspraken met zusterorganisaties als Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer

en Landschap Overijssel. Daarnaast verzorgt Natuur en Milieu Overijssel het **Natuur en Milieu Educatie (NME)-netwerk** in de provincie Overijssel, waarvoor zij van aangesloten gemeentemiddelen ontvangt. Het betreft hier een bedrag van ongeveer €55.000,- per jaar. Vanaf 1 januari 2024 is de gemeente Zwolle ook aangesloten bij het netwerk van NME-centra, waarmee het netwerk een steeds groter bereik heeft en meer scholen en leerlingen kan bereiken.

Samen met Landschap Overijssel ontvangt Natuur en Milieu Overijssel subsidie voor de ondersteuning van het **(groen) vrijwilligerswerk** in de provincie Overijssel. Voor de periode van 2022-2024 is voor een derde keer een driejarige subsidie toegekend.

Verder is er vanuit de provincie en andere overheden en bedrijven projectfinanciering verleend, deels door middel van projectsubsidies, deels door opdrachten te verstrekken.

De kosten zijn zoveel als mogelijk toegerekend aan de doelstellingen op basis van de urenregistratie. De directe projectkosten zijn rechtstreeks aan de doelstellingen toegerekend. Voor zover kosten niet direct zijn toe te wijzen aan de doelstellingen zijn deze verantwoord onder Beheer en Administratie. Dit betreft o.a. kosten van directie en ondersteuning, die niet rechtstreeks toegerekend kunnen worden aan de doelstellingen.

De kosten van Beheer en Administratie zijn toegerekend aan de doel-

stellingen naar rato van de rechtstreeks toegewezen kosten (excl. directe projectkosten). De kosten van beheer en administratie zijn in 2023 13,1% van de totale kosten, in 2022 was dat 14,3%.

Resultaten

Ook in 2023 zijn we erin geslaagd om onze doelstellingen uit te dragen en om te zetten in projecten met impact. Ten opzichte van de begroting voor 2023 zijn we iets lager uitgekomen. We hebben met iets minder medewerkers het werk uitgevoerd zoals begroot

De totale kosten zijn wel hoger dan begroot, maar dit is volledig toe te schrijven aan meer directe projectkosten dan begroot. Voor zowel personeelskosten als algemene kosten blijven we binnen de begroting. Voor wat betreft de huisvestingskosten zien we een daling. Dit heeft te maken met onze nieuwe huisvesting in het Huis

van de Leefomgeving, waar we samen met Het Oversticht en de Overijssel Academie verder werken aan het vormgeven van onze doelen en missie. Door samen te wonen en verder in te spelen op het nieuwe werken kunnen we efficiënter gebruik maken van kantoorruimte en daarmee de kosten omlaag brengen ten opzichte van onze vorige huisvesting.

Dit jaar is een positief resultaat behaald van €59.000,- euro en een bestemmingsreserve vrijgevallen van €46.000,- euro. Dit maakt samen een te verdelen resultaat van €106.000,-. De helft daarvan kennen we toe aan het verhogen van de continuïteitsreserve, aangezien we de doelstelling voor de continuïteitsreserve hebben verhoogd naar €780.000,- gezien de toegenomen inflatie, projectkosten en stijging van salariskosten o.a. door indexering in de CAO in 2023. Het resterende bedrag wordt bestemd

voor 2024 aan de doelstellingen van de organisatie.

Beleid omvang en functie van reserves en fondsen

Stichting Natuur en Milieu Overijssel heeft geen winstoogmerk en heeft als enig doel een continuïteitsreserve op te bouwen voor het opvangen van risico's die het voortbestaan van de organisatie in gevaar kunnen brengen of om aangegane verplichtingen te kunnen voldoen bij een eventuele beëindiging van haar bestaan.

De Raad van Toezicht streeft naar een continuïteitsreserve van € 780.000 in 2025 om:

- De continuïteit van de organisatie zeker te stellen;
- Fluctuaties in projectsubsidies op te kunnen vangen;
- Het doen van voor de bedrijfsvoering noodzakelijke investeringen;

- Ervoor te zorgen dat de organisatie voldoende liquide is.

Het CBF geeft in haar Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen in art. 202-203 en 303-310 uitleg over de richtlijnen die zij hanteert bij de vorming van reserves/fondsen/ voorzieningen. Daarin staan de algemene voorwaarden hoe het één en ander in de jaarrekening moet worden verantwoord.

Het aanhouden of opbouwen van reserves is in de volgende gevallen toegestaan:

1. Bestemmingsreserve;
2. Continuïteitsreserve;
3. Ter financiering van activa in het kader van bedrijfsvoering;
4. Als reserve bedoeld als bron van inkomsten.

Beleggingsbeleid

Natuur en Milieu Overijssel houdt al haar middelen liquide aan in rekening-

courant of op spaarrekeningen. Natuur en Milieu Overijssel belegt geen middelen in effecten, onroerend goed of andere wijze. De rente op de liquiditeiten is vanaf 2023 voor het eerst weer positief.

Verhouding en opbrengsten van fondsenwerving

Natuur en Milieu Overijssel ontvangt uit fondsenwerving alleen indirect middelen afkomstig van de Nationale Postcode Loterij via Stichting De Natuur- en Milieufederaties. Deze stichting ontvangt gelden die de Nationale Postcode Loterij aan de gezamenlijke milieufederaties beschikbaar stelt voor projecten. Deze opbrengsten zijn onder "Baten van verbonden organisaties zonder winststreven" verantwoord in de jaarrekening. Natuur en Milieu Overijssel heeft om deze middelen te verkrijgen geen andere extra kosten gemaakt dan de kosten die samenhangen met de verantwoordings-eisen van het CBF;

deze zijn niet als zodanig zichtbaar in de jaarrekening omdat ze relatief laag zijn.

Overige relevante financiële gegevens

Het gemiddelde brutoloon en de werkgeverslasten zijn ten opzichte van 2022 toegenomen. In 2023 hebben we te maken gehad een salarisstijging van 9% volgens de CAO.

Het werkkapitaal is gestegen van €748.000,- in 2022 naar €789.000,- in 2023. De Current-ratio is in 2023 verder gedaald van 1,9% naar 1,6%. De vermogensratio bedroeg in 2022 35,2% en daalt in 2023 iets naar 31,3%. De solvabiliteit bedroeg in 2022 op basis van de balans 48,2% en daalt in 2023 naar 39,6%. Een toename van het vermogen zit met name in grote projecten met veel kosten derden waar we hoge voorschotten voor ontvangen.

Raad van Toezicht en directie

De stichting kent de volgende bestuurlijke organen:

Raad van Toezicht en Directie

De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het naleven van de wet, de statuten en op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in de stichting. De Raad staat het bestuur met raad terzijde en kan ook op eigen initiatief advies uitbrengen aan het bestuur. Bij de vervulling van haar taak richt de Raad van Toezicht zich naar het belang van de stichting.

In 2018 heeft de stichting de statuten aangepast met daarin een wijziging voor het aantal leden van minimaal drie, zonder maximum, gewenst is vijf. In het bijbehorende reglement is de

zittingsduur gewijzigd van maximaal driemaal een termijn van drie jaar naar maximaal twee termijnen van vier jaar. De nieuwe statuten zijn op drie juli 2018 bij Het Notarieel getekend en geregistreerd. In het verslagjaar bestond de Raad van Toezicht uit zes personen. In het verslagjaar is één van de zittende leden afgetreden na een termijn van zes jaar.

De Raad van Toezicht bestond in 2023 uit de volgende leden:

A. (Tom) Veldkamp;
voorzitter, in functie sinds 1-2-2021

J.F. (Hans) de Jong,
in functie sinds 01-10-2018

J.G. (Anneke) Beukers-Maatje,
in functie sinds 16-09-2019



V. E. (Victor) van Dijk,
in functie sinds 16-09-2019

A. (Anneke) Raven,
in functie sinds 11-01-2023

M.R. (Mirande) Kremers,
in functie sinds 11-01-2023

Het bestuur bestaat statutair uit ten minste één persoon en wordt benoemd door de Raad van Toezicht. Het huidige bestuur bestaat uit één persoon, die tevens is belast met de dagelijkse leiding van de stichting. Het bestuur bestuurt de stichting onder toezicht van de Raad van Toezicht en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de (dagelijkse) leiding en de uitvoering van haar programma's en activiteiten. Het bestuur heeft alle bevoegdheden behalve die welke in de statuten zijn opgedragen aan de Raad van Toezicht.

Bestuurder

M.H. (Matthijs) Nijboer,

directeur-bestuurder vanaf 01-01-2023 tot en met 31-05-2023

A.K. (Andrea) Kuiper-Vos,

directeur-bestuurder vanaf 01-09-2023 tot en met 31-12-2023

In de tussenliggende maanden heeft **S.(Sylvia) ter Heegde** tijdelijk waargenomen.

De afgetreden bestuurder had de volgende nevenfuncties

- Penningmeester Stichting Climate Campus
- Voorzitter Stichting Enterprise Innovatiefonds
- Lid Lokale Advies Raad Etty Hillesum Lyceum
- Bestuurslid (a.i) buurtvereniging Havenkwartier Deventer
- Bestuurslid platform CO2 neutraal

De huidige bestuurder heeft de volgende nevenfunctie

- Secretaris Stichting Versterking Weidevogelgebieden

Naast Raad van Toezicht en Bestuur wordt aan de doelstelling van de stichting uitvoering gegeven door de medewerkers. In 2023 heeft zich een aantal wijzigingen voorgedaan in de samenstelling van het medewerkersbestand. De verdeling man/vrouw was voor alle medewerkers

eind 2023 30% man 70% vrouw. Het verzuim is nagenoeg gelijk gebleven en met 0,1% gedaald ten opzichte van 2022 naar 3,6%. Wat betreft de scholing van medewerkers zijn hun wensen en de wensen van de organisatie vastgelegd in hun functioneringsmanagement. Medewerkers hebben afgelopen jaar diverse opleidingen gevolgd.

De in 2008 opgeheven ondernemingsraad is in 2009 vervangen door de personeelsvergadering, convenant dateert van augustus 2009. In 2023 is er slechts eenmaal een personeelsvergadering geweest, op 19 oktober. Daarin is met name gesproken over de nieuwe huisvesting.

Bezoldigingsbeleid

Voor de bezoldiging van bestuur en medewerkers is de CAO Sociaal werk leidend. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een vaste vergoeding per jaar die is afgeleid van de te vervullen taken binnen de raad. De beloningen binnen de stichting voldoen aan de regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht van het CBF.

Informatie over communicatie met belanghebbenden

Natuur en Milieu Overijssel ondersteunt mensen, die zich actief inzetten voor hun eigen leefomgeving. Zij vervult de functie van vraagbaak, aanspreekpunt en coördinator van lokale activiteiten in Overijssel. Zij beschikt daarvoor over een breed netwerk van contacten.

Gerelateerd aan onze doelstelling zijn belanghebbenden:

- Lokale initiatieven en individuen, die zich inzetten voor natuur, milieu en landschap in Overijssel
- beleidsmakers en beslissers in openbaar bestuur en bedrijfsleven, die invloed uitoefenen op het terrein van natuur, milieu en landschap in Overijssel
- samenwerkingspartners, waaronder de terrein beherende organisaties (Landschap Overijssel, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer), woningbouwcorporaties, onderwijsinstellingen, waterschappen, bedrijven etc.

De informatievoorziening is erop gericht om de effectiviteit van de activiteiten van Natuur en Milieu Overijssel te vergroten. Concrete voorbeelden van de uitvoering van de communicatiestrategie

zijn onze website waarmee op een heldere manier inzicht wordt gegeven in visie, taken en rollen van Natuur en Milieu Overijssel, haar activiteiten en die van haar collega-organisaties, de digitale nieuwsbrief, waarmee geïnteresseerden actief worden geïnformeerd over actuele ontwikkelingen en activiteiten, en sociale media zoals Facebook, Instagram, LinkedIn en Twitter, waarbij we onderdeel zijn van diverse communities.





Overijssel
Overmorgen
is...

“Voor ons 50-jarig bestaan hebben we de campagne ‘Overijssel Overmorgen’ opgezet en gelanceerd.”



Maatschappelijke impact vergroten en zichtbaar maken

Natuur en Milieu Overijssel wil maatschappelijke impact vergroten en zichtbaar maken. Om dit te bereiken heeft de stichting zichzelf een aantal opgaven en doelen gesteld en wil deze inzichtelijk maken door middel van een kader maatschappelijke impact. Bij alle activiteiten en programma's benoemen we ook de maatschappelijke impact die we willen realiseren. Vanaf 2017 zorgen we dat we onze maatschappelijke impact zodanig rapporteren dat het onderdeel wordt van de P&C-cyclus inclusief het jaarverslag.

De positie van Natuur en Milieu Overijssel wordt in belangrijke mate bepaald door de mate waarin zij

vertegenwoordigd en verbindend is naar haar formele en informele achterban. Vanaf 2022 noemen we dit netwerkpartners. Op deze wijze wordt de wederkerigheid in de relatie helderder. De opgave aan Natuur en Milieu Overijssel is enerzijds de bestaande, vooral groene groepen nog meer te binden, anderzijds is vernieuwing (vooral op de thema's klimaat en circulaire economie) van deze achterban vereist. Deze vernieuwing is in 2023 verder uitgebreid en heeft geleid tot meer nieuwe partners. Daarnaast zijn er activiteiten die zich op een bredere groep richten zoals individuen en organisaties die zich onderdeel voelen van dezelfde beweging.

In 2023 hebben we ons 50-jarig bestaan gevierd met huidige en oud-medewerkers en directeuren. Daarnaast is ter gelegenheid van dit feit de campagne Overijssel Overmorgen opgezet en gelanceerd. Deze campagne heeft als belangrijkste doel meer inwoners te bereiken en te betrekken bij vergroening en verduurzaming van onze mooie provincie en onze organisatie te voeden met wat er leeft op de thema's waar wij ons voor inzetten. Deze campagne loopt nog door tot en met maart 2024. In het jaarverslag van 2024 gaan we hier uitgebreider over verslaan, en wat deze campagne heeft opgeleverd aan impact en resultaat.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Natuur en Milieu Overijssel heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. We werken samen aan een duurzame en mooie provincie Overijssel. Daar willen we in de eigen bedrijfsvoering ook aan bijdragen. Dit doen we bijvoorbeeld door het autogebruik te minimaliseren en middels een Openbaar vervoer-regeling, medewerkers te stimuleren zoveel mogelijk met het openbaar vervoer te reizen.

Thuiswerken is en blijft een vaste component. Uitgangspunt op kantoor is dat we niet meer allemaal vaste werkplekken hebben, maar flexplekken. Tegelijkertijd willen we wel feeling met elkaar houden en zorgen voor synergie. Zoals in het jaarverslag van 2022 was te lezen zijn we in 2023 naar een nieuwe huisvesting gegaan. Vanaf februari

tot en met juli was dat een tijdelijk oplossing bij het Historisch Centrum Overijssel. We zaten daar samen met onze toekomstige medebewoners, namelijk de medewerkers van Het Oversticht die tijdelijk een alternatieve werkplek nodig hadden vanwege de renovatie en verduurzaming van het pand aan de Stadsmuur. Door samen te 'wonen' in het pand kan er efficiënter gebruik gemaakt worden van het kantoorgebouw wat uiteindelijk ook duurzamer is dan een eigen kantoor. In september zijn we gezamenlijk in het hernieuwde pand getrokken, met daarbij ook de Overijssel Academie. De opening van het 'Huis van de Leefomgeving' is feestelijk gevierd in theater Odeon in Zwolle.

Gedragcodes

Natuur en Milieu Overijssel voldoet aan de 8 principes van Good Governance Code Cultuur. De nieuwe statuten van

2018 zijn opgesteld en getoetst aan de principes van good governance. Verder is er een gedragsprotocol van de landelijke Natuur en Milieufederaties waaraan ook Natuur en Milieu Overijssel zich heeft gecommitteerd. In 2023 heeft er een (reguliere) hertoetsing van het CBF plaats gevonden met als positief resultaat dat de erkenning gecontinueerd wordt. De eisen die het CBF stelt zijn ook gebaseerd op de 8 principes van Good Governance.

Alle medewerkers van Natuur en Milieu Overijssel ondertekenen bij het aangaan van een arbeidsovereenkomst de drie gedragscodes zoals die zijn opgesteld. Het betreft respectievelijk de gedragscode Integriteit, gedragscode Databeveiliging en gedragscode Professionaliteit.

Met betrekking tot de gedragscode Integriteit melden we dat dit jaarlijks

onderwerp van gesprek is in een van onze personeelsbijeenkomsten. Ook in 2023 hebben we hier aandacht aanbesteed met de nadruk op het creëren van een veilige omgeving waarin we elkaar kunnen aanspreken op gedrag.

via de landelijke stichting de Natuur en Milieufederaties hebben wij afspraken met een externe vertrouwenspersoon ongewenst gedrag. De gegevens van deze persoon zijn opgenomen in onze gedragscode Integriteit. Er zijn gesprekken gevoerd met drie medewerkers van Natuur en Milieu Overijssel met deze vertrouwenspersoon. Er zijn geen meldingen binnen gekomen. Uit de gesprekken komt een beeld naar voren van een open en veilige werkomgeving. Wel is er sprake van ongewenst gedrag, met name intimidatie, van buiten de organisatie richting medewerkers.





Natuur en Milieu Overijssel in 2024

In de zomer van 2023 is er een nieuw provinciebestuur aangetreden in provincie Overijssel. Gevolgd door de Tweede Kamerverkiezingen in november. Overheden spelen een belangrijke rol in het realiseren van onze doelstellingen. In 2024 wordt duidelijk welke consequenties deze politieke veranderingen voor het realiseren van onze doelen heeft en wat dat betekent voor de inzet van Natuur en Milieu Overijssel.

Deze ontwikkelingen vallen samen met het opstellen van een nieuw Meerjarenbeleidsplan en worden dan ook meegenomen bij het uitdenken van onze strategie voor de komende jaren. Onderdeel van het nieuwe meerjarenbeleidsplan zal een

meerjarenbegroting zijn. Verder zullen we in 2024 ons lustrumjaar afronden.

Doelen per thema:

Klimaat

- Het verder vorm geven en realiseren van lokaal eigendom in de energietransitie
- Bewonersinitiatieven faciliteren en stimuleren om zelf aan de slag te gaan met verduurzamingsmaatregelen

Biodiversiteit

- Verder werken aan Natura 2000-opgaven in de IJsseluiterwaarden
- Een doorstart maken met het vergroenen van schoolpleinen in provincie Overijssel

- Via verschillende projecten invulling geven aan het vergroenen van de leefomgeving in de stad zoals een voortzetting van de Groene Lopers

Circulaire economie

- Verder vorm geven aan circulaire ambachtscentra door samen met gemeenten het concept WaardeRing verder te ontwikkelen en kennis te ontsluiten;
- In samenwerking met gemeenten circulaire initiatieven in kaart brengen en het verder aanjagen van lokale initiatieven op het gebied van circulariteit;
- Verkennen mogelijkheden voor opzetten project met biobased bouwen.

Educatie en vrijwilligers:

- Verkenning hoe we meer jongeren bij het verduurzamen van de leefomgeving kunnen betrekken en bereiken door een aanbod te ontwikkelen dat aansluit bij hun behoeften.
- Versterken van onze samenwerking met netwerkpartners en ondersteunen van vrijwilligers
- Kwaliteitsimpuls geven aan het aanbod van lesmateriaal voor basisscholen

Door het fysieke en sociale te verbinden proberen we zoveel mogelijk mensen mee te krijgen in de beweging naar een duurzaam Overijssel. Dit doen wij nadrukkelijk niet alleen, maar in nauwe samenwerking met verschillende organisaties, bedrijven en overheden.





Raad van Toezicht

Functies en nevenfuncties

A. (Tom) Veldkamp

Nevenfunctie gerelateerd aan functie

Rector:

- Lid Commissie Algemene Middelen Stichting Universiteitsfonds Twente
- Lid Rectorencollege UNL
- Lid Algemeen Bestuur 4TU.Federatie
- Lid Bestuurscommissie 4TU.Onderwijs
- Lid Bestuur NERA
- Lid Raad van Toezicht Wetsus
- Lid Kuratoriums des Zentrums für Niederlande-Studien
- Lid Bestuur UNL Kosten en Kwaliteit (KeK)
- Lid RvB LLO-katalysator

Overige nevenfuncties:

- Bestuurslid Stichting International Soil Reference and Information Centre (ISRIC)
- Editor in Chief Tijdschrift: Agriculture, Ecosystems & Environment

J.F. (Hans) de Jong

- Lid Bestuur Stichting Groen Platform Overijsselse Vecht
- Lid Bestuur Stichting de Nooterhof Zwolle

J.G. (Anneke) Beukers-Maatje

- Eigenaar AnnekeBeukersAdvies, organisatieadvies gespecialiseerd in onderwijs-vraagstukken
- Voorzitter College Noordelijke Rekenkamer
- Bestuurslid Gewest PvdA Overijssel
- Bestuurslid Stichting Kunstwegen
- Bestuurslid Stichting Consensus Vocalis
- Lid commissie Recreatief Roeien KNRB

V. E. (Victor) van Dijk

- Adviseur en toezichthouder
- Voorzitter Raad van Toezicht Mijzo
- Voorzitter Raad van Toezicht OverO

(Stadkamer Zwolle en bibliotheek Kampen)

- Lid Raad van Toezicht IJsselheem

A. (Anneke) Raven

- Onafhankelijk voorzitter Raad van Advies Staatsbosbeheer
- Onafhankelijk voorzitter Fauna Beheer Eenheid Overijssel
- Voorzitter Historische Kring Helendoorn-Nijverdal
- Bestuurslid (penningmeester) Prins Bernard Cultuurfonds Overijssel
- Lid Raad van Toezicht Stichting Uitvaartverzorging Nijverdal en Omstreken
- Bestuurslid Stichting Stadskasteel Oudaen Utrecht

M.R. (Mirande) Kremers

- Bestuurslid (secretaris) Stichting Flappus

Verslag Raad van Toezicht

Afgelopen jaar was een jaar van veel verandering. Natuur en Milieu Overijssel is definitief verhuisd naar zijn nieuwe locatie Aan de Stadsmuur middenin Zwolle. Na het vertrek van Matthijs Nijboer hebben we een nieuwe directeur-bestuurder gevonden in de persoon van Andrea Kuiper-Vos. Verder waren er ook de nodige personele wisselingen in de organisatie en de RvT welke allemaal goed vervangen zijn. Daarnaast is het Provinciale politieke landschap flink veranderd wat zeker gevolgen gaat hebben op de lange termijn

Toch blijven de thema's van Natuur en Milieu Overijssel thema's meer dan relevant gezien het maatschappelijke debat. Naast de gevolgen van

verstedelijking en discussies over de circulaire economie blijven klimaatverandering, stikstof en andere milieu-uitdagingen hoog op de agenda staan. Daarom zijn de doelen en activiteiten van Natuur en Milieu Overijssel alleen maar actueler en relevanter. Deze uitdagingen zijn goed opgepakt en mede daarom is er wederom sprake van een positief financieel resultaat en een goed gevulde projectportefeuille. Natuur en Milieu Overijssel blijft staan voor een circulaire economie en duurzaamheid, voor energietransitie, voor een natuurinclusieve landbouw, voor natuur- en recreatieontwikkeling. Wij willen Overijssel mooier en blijvend leefbaarder maken.

Auditcommissie

De auditcommissie bestond in 2023 uit **Victor van Dijk** en **Anneke Raven**.

Vergaderingen Raad van Toezicht

De raad kwam in 2023 vijfmaal fysiek bijeen.

11 januari

Anneke Raven en Mirande Kremers worden formeel benoemd als nieuwe leden van de RvT. Om systematischer met de agendapunten om te gaan wordt besloten om voortaan een onderwerpenvoorstel voor de komende vergaderingen te doen. Besloten is

om vanaf september de vijftigste verjaardag van Natuur en Milieu Overijssel te vieren. Er wordt er een jubileumjaar van gemaakt. Maarten van Dongen en Ilse Postma geven een presentatie over WaardeRing.

8 februari

De voorlopige jaarafsluiting ziet er goed uit en volgens verwachting. De stand van zaken van drie inhoudelijke programma's van Natuur en Milieu Overijssel te weten klimaat, biodiversiteit en circulaire economie, zijn gepresenteerd. Er is vastgesteld dat Victor van Dijk lid van de auditcommissie wordt. Dirk en Martijn zijn beide bereid bevonden om bestuursleden SNMA te worden. De governance van de Natuur en Milieufederaties is besproken. Men probeert het wat wendbaarder te krijgen. De RvT steunt een nieuw model in de vorm van een stichting met een federatie. Matthijs Nijboer vertelt met

pijn in zijn hart afscheid te nemen van Natuur en Milieu Overijssel.

18 april

Anke Haaksma geeft een presentatie over het vijftigjarig jubileum van Natuur en Milieu Overijssel. Er speelt veel op dit moment. Dit valt samen samen met een nieuw kantoor, een feestje, een netwerkfeest, een familiefeest, er komt een nieuwe directeur, er wordt een reünie georganiseerd en er komt een campagne. Jaarrekening, jaarverslag en managementletter worden goedgekeurd. Voorstel is om Stichting Natuur en Milieu Actief op te heffen. De RvT geeft goedkeuring voor het opheffen van de Stichting Natuur en Milieu Actief. Dit wordt verder opgepakt. Matthijs Nijboer dankt iedereen voor de fijne samenwerking. Dit was zijn laatste Raad van Toezicht vergadering.

4 oktober

Natuur en Milieu Overijssel bestaat

vijftig jaar! Gemeld is dat de campagne genaamd Overijssel Overmorgen gelanceerd is. Afgesproken is dat het concept begroting 2024 in december ter besluitvorming terug komt. Anneke Beukers en Victor van Dijk hebben aangegeven hun termijn te willen verlengen. Gemeld is dat de zelfevaluatie RvT gepland staat op 14 december a.s.

14 december

Andrea Kuiper laat weten dat de hertoetsing CBF voor de komende 3 jaar wordt goedgekeurd. Ze legt uit dat er positief gereageerd is, ook over de impactmeting. Voor wat betreft de governancestructuur hebben alle federaties hun handtekening gezet. Hiermee is de governancestructuur definitief veranderd in Federatieraad. Ook heeft de zelfevaluatie van de RvT plaatsgevonden. Anneke Beukers en Victor van Dijk worden formeel herbenoemd.

Update campagne Overijssel

Overmorgen: een van de doelstellingen is om de lichtgroene mensen wat meer in beweging te krijgen. Doel was om minimaal 100 nieuwe relaties op te doen. De website is ondertussen 400 keer bezocht. 139 personen hebben een formulier ingevuld. Het makelaren wordt nu ingezet. De begroting is ter vergadering goedgekeurd.

Ik dank iedereen hartelijk voor haar/zijn inzet in 2023.

Namens de Raad van Toezicht,

Tom Veldkamp, Voorzitter.



Huidig en oud-directeuren, van links naar rechts,
Andrea Kuiper-Vos, Godelieve Wijffels, Wendy Ruwhof, Matthijs Nijboer



**Dank aan iedereen die zich
het afgelopen jaar heeft
ingezet voor een groener en
mooier Overijssel. Samen
maken we het verschil!**

A close-up photograph of several bright green leaves with serrated edges, set against a blurred background of more greenery. A thin white circular line is drawn across the image, partially overlapping the leaves. The word "Bijlages" is written in a large, white, sans-serif font in the lower-left quadrant.

Bijlages

Rooster van aftreden

Raad van Toezicht

	Benoeming	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Martijn Dadema	01-10-2018			Herkesbaar	Gestopt								
Hans de Jong	01-10-2018			Herkesbaar				Niet herkesbaar					
Anneke Beukers	16-09-2019				Herkesbaar				Niet herkesbaar				
Victor van Dijk	16-09-2019				Herkesbaar				Niet herkesbaar				
Tom Veldkamp	01-02-2021		Benoeming				Herkesbaar				Niet herkesbaar		
Anneke Raven	11-01-2023				Benoeming				Herkesbaar				Niet herkesbaar
Mirande Kremers	11-01-2023				Benoeming				Herkesbaar				Niet herkesbaar

- Benoeming
- Herkesbaar
- Niet herkesbaar
- Gestopt

Figuur 3: Rooster van aftreden Raad van Toezicht

Impactcijfers voorgaande jaren

Bereik	2020	2021	2022	2023
Aantal aangesloten groepen	68	69	82	55
Aantal georganiseerde activiteiten	74	267	225	163
Aantal deelnemers aan georganiseerde activiteiten	3.966	8.864	13.093	10,615
Online bereik 3 websites: aantal bezoekers	40.226	41.407	55.504	64.081
In de media	324	238	336	272

Versterken maatschappelijk middenveld	2020	2021	2022	2023
Adviezen aan lokale en regionale organisaties	1.052	1.103	631	277*
Adviezen aan burgers	185	132	689	670
Aantal netwerken waarvan wij de aanjager zijn	37	43	49	11*
Aantal netwerken waarin we participeren	76	127	93	49*
Aantal nieuwe lokale initiatieven helpen opstarten	176	251	285	60*

Verduurzamen bedrijven	2020	2021	2022	2023
Aantal bedrijven ondersteund bij verduurzaming bedrijfsprocessen	77	15	6	9
Aantal koploperbedrijven waarmee samengewerkt	31	37	45	80
Aantal bedrijven toegang gekregen tot multistakeholdernetwerken	314	535	494	99*

Verduurzaming overheid	2020	2021	2022	2023
Aantal beleidsontwikkel-trajecten waaraan we hebben bijgedragen	81	103	218	73**
Hoe vaak advies overgenomen	43	56	111	18**
Aantal concrete plannen voor beleidsuitvoering	53	235	219	26**

*Output wijkt af ten opzichte van voorgaande jaren door een verandering in de registratie
 **De definitie van beleidsontwikkeltraject is aangescherpt waardoor de output is verminderd.

Figuur 4: Impactcijfers voorgaande jaren



Natuur en Milieu Overijssel

Aan de Stadsmuur 79-83
8011 VD Zwolle

info@natuurenmilieuoverijssel.nl

www.natuurenmilieuoverijssel.nl

TEL: 038 425 0960



Samen voor een mooi
en duurzaam Overijssel

